

XORIJIY TIL TA'LIMIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Qodirova Odinaxon Xayitboy qizi
Farg'ona davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda xorijiy, xususan ingliz tilini o'rganish va o'rgatishdagi dolzarb masalalar yoritiladi. Ingliz tilining ikki shakli, uni o'rganishdagi muammolar, innovatsion va AKT texnologiyalarning ahamiyati, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi muhokama qilinadi. Shuningdek, Janubiy Koreya ta'lim tizimi bilan taqqoslash orqali ijobiy tajribalar tahlil qilinadi. Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi doirasidagi islohotlar ham yoritiladi. Xulosa tarzida esa xalqaro tajriba va zamonaviy texnologiyalarni ta'limga integratsiya qilish raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda muhim omil ekani qayd etiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiyalar, ta'lim islohotlari, multimedia taqdimotlar, ta'lim texnologiyalari, ta'lim integratsiyasi va uzviylik, kasbiy ta'lim.

Abstract: This article discusses key issues in learning and teaching foreign languages, particularly English, in Uzbekistan. It highlights the challenges of learning different forms of English, the role of innovative and ICT tools, and the importance of teachers' methodological training. The article also compares Uzbekistan's education system with that of South Korea, analyzing its best practices. It touches upon the higher education development concept for 2030. The conclusion emphasizes that integrating international experience and modern technologies is crucial for training competitive specialists.

Keywords: pedagogical technologies, educational reforms, multimedia presentations, educational technologies, educational integration and continuity, vocational education.

Аннотация: В статье рассматриваются актуальные вопросы изучения и преподавания иностранных языков, особенно английского, в Узбекистане. Освещаются проблемы освоения двух форм английского языка, значение инновационных и ИКТ-технологий, а также методическая подготовка преподавателей. Сравнивается система образования Узбекистана и Южной Кореи, анализируются положительные практики. Также упоминается Концепция развития высшего образования до 2030 года. В заключение подчеркивается важность интеграции международного опыта и современных технологий в национальную систему образования для подготовки конкурентоспособных кадров.

Ключевые слова: педагогические технологии, образовательные реформы, мультимедийные презентации, образовательные технологии, образовательная интеграция и преемственность, профессиональное образование.

KIRISH

Kun sayin rivojlanib borayotgan mamlakatimizda xorijiy tillarni o'rganishga juda katta e'tibor berilmoqda. Yurtimizda yosh avlodga xorijiy til o'rgatish yanada kuchaytirilganini keltirishimiz mumkin. Ammo har bir ishning o'z qiyinchiligi bo'lgani kabi chet tillarini o'rganishning ham qiyinchilik tomonlari mavjud. Hozirgi kunda jahonda o'zining ulkan o'rniga ega bo'lgan hamda dunyo tillari miqyosida birinchilikni egallagan ingliz tilini o'rganishda qanday muammolarga duch kelinadi. Ingliz tilini sevuvchi va o'rganishni niyat qilgan barchaga sir emaski bizda ingliz tilining ikki shakli ya'ni (versiyasi) mavjud. Chet tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalar Shu bilan birga ingliz tili darslarida Power Point multimedia taqdimotidan foydalangan holda axborot, kommunikatsiya va kompyuter texnologiyalaridan yoki loyiha faoliyatidan foydalanadigan har bir o'qituvchi bilishi kerakki, har qanday ta'lim texnologiyasi quyidagi uslubiy talablarga javob berishi kerak: – kontseptuallik: a ilmiy kontseptsiya, shu jumladan ta'lim maqsadlariga erishishning psixologik va ijtimoiy-pedagogik asoslari; - tizimli: tizimning barcha belgilarining mavjudligi (jarayon mantig'i, uning barcha qismlarining o'zaro bog'liqligi, yaxlitligi ham zarurdir. ¹

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bugungi kunda butun dunyoda informatsion texnologiyalar keng ko'lamda rivojlanmoqda. Shubhasiz, ta'lim jarayonini samarali va sifatli tashkil etishda yangi innovatsion texnologiyalardan maqsadli foydalanishni yo'lga qo'yish ahamiyatli. Zamonaviy jamiyat axborot uzatish hajmi va tezligi jihatidan chegaralanmagan butunjahon axborot tarmog'idan faol foydalanishi bilan harakterlanadi. Bugungi kunda barcha sohalar kabi o'quv jarayonini ham kompyuter va axborot texnologiyalarisiz tasavvur etish qiyin. Hozirgi vaqtda o'quvchilarni dars davomida diqqatini bir joyga qaratish va samarali ta'lim berish texnologiyalari muhim amaliy masalalardan biridir.

So'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitishda yangi axborot texnologiyalarini qo'llash savol miqiyosida ko'tarildi. xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash va kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda o'qitishning ilg'or usullarini joriy etish orqali yosh avlodga chet tillarini o'rgatish, shu asosda ularning jahon sivilizatsiyasidagi yutuqlari va jahon axborot resurslaridan kengroq foydalanish, muloqotni rivojlantirish, va ta'lim jarayoniga joriy etish masalalari bugungi kun chet tili o'qituvchisining dolzarb vazifalaridan biridir. Chet tili o'qitish asosiy maqsadi chet tilida

¹ <file:///C:/Users/user/Downloads/+77.pdf>

amaliy mahoratini o'rganish, talabalar kommunikativ madaniyat shakllantirish va rivojlantirish hisoblanadi. Xorijiy tilda so'z o'rganish alohida ahamiyat kasb etadi. Bu faqat so'zni eslash va to'g'ri talaffuz qilish bilan birga qayerda va qanday qo'llashni bilish kerakligi haqida ham fikr yuritiladi. Chet tilini o'qitish metodikasi, Professor M.V.Lyaxoitskiy ta'riflashicha, ta'lim maqsadlari, mazmuni, vositalari, shuningdek, chet tili yordamida ta'lim – tarbiya berish usullarini tadqiq etuvchi fan hisoblanadi. Boshqacha aytganda, metodika chet tili o'rgatish ilmi bo'lib, chet tilini o'quv predmeti sifatida belgilaydi, o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini o'rgatish va boshqa fanlarni yutuqlarini o'zlashtiradi va o'z qonuniyatlarini ishlab chiqish yo'llarini tadqiq etadi. Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi asoschisi akademik L.V.Sherbadir. shuningdek bu soxada I.²V.Raxmanov, A.A.Mirol'yubov, V.S.Setlin, V.D.Arakin, S.F.Shatilov, N.I.Gez, G.V.Rogiva, I.A.Bim va boshqa olimlar tomonidan tadqiq etildi. Yurtimizda xorijiy tillarni o'rganishga qiziqish tobora ortib borayotganini e'tiborga olib, chet tili o'qituvchilarining kasbiy malaka va mahoratini oshirish maqsadida 2015-yildan buyon Britaniya Kengashining O'zbekistondagi vakolatxonasi bilan hamkorlikda ingliz tili o'qituvchilari uchun noan'anaviy tarzda "Yilning eng yaxshi chet tili o'qituvchisi" ko'riktanlovi o'tkazib kelinmoqda. Vazirlar Mahkamasining 2013-yil 4-iyuldagi 421-sonli farmoyishi asosida 1-, 2-, 3-sinf chet tili darsliklarining mantiqiy davomi sifatida mualliflar guruhi tomonidan davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi asosida 4-sinf chet (ingliz, nemis va fransuz) tili darslik majmualari (darslik, mashq daftari, o'qituvchi metodik qo'llanmasi va multimediali ilova) yaratildi. Xorijiy til ta'lim tizimida innavatsion texnologiyalarni rivojlanishi har qanday murakkab ish hisoblanadi. Innavatsion texnologiyalardan foydalanish ham muhim o'rin tutadi. Xorijiy til ta'lim texnologiyalari bilan yurtimizdagi ta'lim tizimidagi innavatsion texnologiyalarni nazarga olsak, jumladan ta'lim tizimidagi juda ko'p texnologiyalar bir-biridan farq qiladi. Darhaqiqat, rivojlangan xorijiy davlatlarda ta'limning, mamlakat ichki siyosatiga faol tasir etadigan ijtimoiy jarayon ekanligi, e'tirof qilingan xaqiqatdir. Shu tufayli xam xorijiy mamlakatlarda maktab ehtiyojini iqtisodiy ta'minlashga ajratilayotgan mablag' miqdori yildan-yilga oshib bormoqda. Yaponlarda, masalan, "maktab muvaffaqiyat va farovonlik timsoli"gina bo'lib qolmay, "u insonlarni yaxshilaydi", degan fikr ishonch va e'tiqodga aylangan. Yurtimizdagi va chet el maamlakatlaridagi ta'lim tizimi bir- biri bilan solishtirish ham mumkun. Masalan, Koreya davlatlarining ta'lim tizimini e'tiborga olsak ulardan bir nechta yangiliklarni o'rganishimiz mumkin. Koreyada davlat tasarrufidagi boshlang'ich maktablardan tashqari qator xususiy maktablar ham mavjud. Bu maktablarning o'quv dasturlari davlat maktablari o'quv dasturlariga birmuncha mos keladi, lekin o'qitish yuqori darajada amalga oshiriladi. Masalan, kam sonli o'quvchilarga ko'p o'qituvchilarning jalb etilishi, qo'shimcha fanlarning kiritilishi, umuman ta'limning yuqori standartlarga egaligi va h.k. Shu bois

² [file:///C:/Users/user/Downloads/document%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/document%20(3).pdf)

ko'pchilik ota-onalar o'z farzandlarini xususiy maktabga berishga intiladilar. Lekin bunday maktablarda o'qish narxining balandligi ota-onalarni o'ylantirib qo'yadi. Boshlang'ich maktabni bitirgan o'quvchilar keyingi bosqichlarga imtixonsiz o'tadilar. Janubiy Koreyada sinflarni raqamlash odatdagiday pastdan yuqoriga emas, balki har bir ta'lim bosqichida 1 dan boshlanadi. Masalan, boshlang'ich maktab 1 dan 6 gacha, o'rta maktab (3 yil) 1 dan 3 gacha, sanaladi: boshlang'ich maktabning 1-sinfi (2,3,4,5,6-sinfi), o'rta maktabning 1-sinfi (ya'ni, o'zbek maktablaridagi 7-sinf), oliy maktabning 2-sinfi (ya'ni o'zbek akademik litsey va kasb-hunar kollejining 2-kurs talabasi) kabi. Janubiy Koreyada oliy ma'lumotga ega bo'lish har bir koreys fuqarosining keyingi mavqei muvaffaqiyati uchun juda katta ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun ham martabali ta'lim muassasalariga o'qishga kirishga bo'lgan ehtiyoj ham katta. Janubiy Koreyada e'tibor ko'proq matematika, koreys tili va ingliz tillariga, aniq fanlarga va jamiyat bilan bog'liq fanlarga qaratiladi. ³

Janubiy Koreaning ta'lim bosqichlari

№	Bosqichlari	O'qish davomiyligi	Majburiyligi
1	Boshlang'ich maktab	6 yil	Majburiy
2	O'rta maktab	3 yil	Majburiy
3	Yuqori maktab	3 yil	Majburiy emas
4	Kasbiy ta'lim	2 yil	Majburiy emas
5	Oliy ta'lim	4 yil	Majburiy emas

Yurtimizda amalga oshirilgan ta'lim tizimining o'ziga xos ko'rinishi mavjud. Ularning bir nechta turlari va bosqichlari ham mavjuddir. Jumladan, ularni bir sanab o'tsak ham bo'ladi. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy qismini, albatta, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar tashkil etadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida davlatimiz rahbarining 2019 yil 8 oktyabrdagi farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Kontseptsiyasi sohadagi yangi islohotlar uchun debocha vazifasini bajarib bermoqda. Ta'lim tizimidagi eng muhim yangiliklardan biri oliygohlar va ta'lim tizimining quyi bo'g'inlari o'rtasidagi uzviylikni kuchaytirish maqsadida 65 ta akademik litsey oliy o'quv yurtlari tasarrufiga o'tkazilishi, shuningdek, 187 ta texnikum ham o'z yo'nalishi bo'yicha turdosh oliygoh va tarmoq korxonalariga birlashtirilishi bo'ldi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan istiqbolli vazifalar, o'zining dolzarbligi hamda amaliy ahamiyati bilan boshqa sohalardagi islohotlardan aslo qolishmaydi. Chunki ushbu sohadagi islohotlarni yanada keng ko'lamda davom ettirish davr talabidir. Axborot texnologiyalar asri deb nom olgan XXI asrda hayotning barcha jabhalarida – sanoat, qurilish, kimyo, qishloq xo'jaligi, to'qimachilik, mashinasozlik va boshqa sohalarda yuksak taraqqiyotni yuzaga keltirish uchun ilm-fanni rivojlantirish, bu borada yangiliklar yaratish hayotiy zaruratga aylandi. Bu jarayon endilikda dunyoda taraqqiyot yo'lini tutgan barcha mamlakatlarda e'tirof etilmoqda. Respublikamizda ham ana shu jarayonga alohida e'tibor berilmoqda.

Ta'lim turlari quyidagilardan iborat:

- maktabgacha ta'lim va tarbiya;
- umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim;
- professional ta'lim;
- oliy ta'lim;
- oliy ta'limdan keying ta'lim;
- kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish;
- maktabdan tashqari ta'lim

XULOSA

Ta'lim tizimida amalga oshirilgan bunday islohotlar natijasida ta'lim tizimida katta o'zgarishlar ro'y bermoqda. Chet el ta'lim tizimidan foydalangan holda islohotlar olib borish bizning yoshlarimiz uchun yaratilib berilayotgan katta imkoniyatlardan biri desak mibolog'a bo'lmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xasanova M., Ubaydullayev S. Communicative language teaching and learning //boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – t. 2. – №. 1. – c. 125-128.
2. Madina X. Zamonaviy Ta'lim muhitida ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishning ingliz tilini o'qitish samaradorligini ta'minlash asoslari //boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali. – 2023. – t. 3. – №. 3. – c. 27-30.
3. Xasanova M., Usmonova M. Techniques, tools and organizational forms of developing educational strategies //conferencea. – 2023. – c. 22-24.
4. Avazjon o'g'li, V. D., & Esonali o'g'li, M. Y. (2022). Use and Importance of ThreeDimensional Images in Fields. Journal of Ethics and Diversity in International Communication, 2(2), 1-4.
5. Khasanova, G. K. (2021). MAIN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION AND PROFESSIONAL TRAINING IN THE WORLD. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(Special Issue 1), 257-262.
3. Jalolov J.J. Chet tillarini o'qitish metodikasi. – T.: O'qituvchi. 2012

6. Jamalovna J. D. et al. Ways to effectively use marketing strategies to increase the customer satisfaction of physical education and sports services //International Journal of Psychosocial Rehabilitation. – 2020. – Т. 24. – №.

7. – С. 2930-2938. 2. Аббосов Б. А. Этапы и стадии технической подготовки спортсменов //Стратегии и тренды развития науки в современных условиях. – 2019. – №. 1. – С. 20-22.